

Rosińska, Grażyna

Wspólne zebranie Zespołów Historii Fizyki, Historii Matematyki i Historii Astronomii

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/2, 417-418

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPÓLNE ZEBRANIE ZESPOŁÓW HISTORII FIZYKI HISTORII MATEMATYKI
I HISTORII ASTRONOMII

W dniu 13 grudnia 1972 r. odbyło się w Krakowie pod przewodnictwem prof. Stanisława Gołąba wspólne zebranie Zespołów Historii Fizyki, Historii Matematyki i Historii Astronomii.

Pierwszy referat *Historia fizyki w okresie między I i II Kongresem Nauki Polskiej* wygłosił prof. Tadeusz Piech. Nakreślił on działalność Zespołu Historii Fizyki, który został utworzony w 1955 r. Początkowo Zespół działał w ramach Sekcji Nauk Ścisłych Komitetu Historii Nauki PAN. Wytyczne — z tego okresu — dla prac Zespołu wskazywały na konieczność opracowania: Źródeł do historii fizyki; Historii ośrodków naukowych; Działalności wybitnych uczonych fizyków; Monografii historycznych poszczególnych zagadnień fizyki.

Istnienie Zespołu doceniano ze względu na konieczność dokładnego poznania wkładu polskich uczonych do rozwoju fizyki żywno także nadzieję, że prace historyków okażą się użyteczne przy prognozowaniu rozwoju fizyki w Polsce.

Postanowiono, że w pierwszym etapie prac Zespołu nie będą podejmowane opracowania syntetyczne, nie dysponowano bowiem jeszcze wystarczającą ilością opracowań szczegółowych. Studia i artykuły monograficzne powstałe w tym okresie ukazywały się w seriach: *Historia nauki polskiej w monografiach*, *Monografie z dziejów nauki i techniki* w „Studiach i Materiałach z Dziejów Nauki Polskiej” oraz w czasopismach „Nauka w Szkole”, „Postępy Fizyki”, „Wszechświat”, „Urania”, „Problemy”.

Trudności w realizowaniu zamierzeń Zespołu wynikają przede wszystkim z braku zainteresowania fizyków zagadnieniami historycznymi. W celu owocnego kontynuowania prac prof. Piech postulował: 1) Wykształcenie w Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN przynajmniej jednego docenta i jednego doktora w zakresie historii fizyki; 2) Opracowanie bibliografii historii fizyki; 3) Konsekwentną realizację zaplanowanych już przedsięwzięć; 4) Kontynuowanie opracowań monograficznych działalności wybitnych uczonych fizyków oraz ośrodków naukowych; 5) Opracowanie związków fizyki z innymi dyscyplinami naukowymi.

W ożywionej dyskusji nad referatem udział wzięli: prof. S. Gołąb, dr A. Lisiecki, doc. J. Dobrzycki, prof. T. Piech, dr Z. Pawlikowska-Brożkowska, dr E. Skarżyński i doc. I. Szumilewicz. Szczególną uwagę zwracano na możliwość przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych z historii fizyki w Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN. Za istotne uznano zainteresowanie młodzieży historią tej dyscypliny już w okresie studiów uniwersyteckich, mimo iż sama ich struktura nie sprzyja temu. W celu szybkiego ożywienia działalności Zespołu postulowano połączenie prac z dziedziny historii fizyki i metodologii fizyki. Z drugiej jednak strony wyrażano obawę, że metodologia, jako dziedzina bardziej prężna i budząca żywsze zainteresowania, mogłaby jeszcze bardziej osłabić zainteresowania historyczne. Proponowano także nawiązanie kontaktów i bliższą współpracę z Polskim Towarzystwem Fizycznym oraz z fizykami niezainteresowanymi profesjonalnie problematyką historyczną. Rozważano np. możliwość opracowania monograficznego twórczości prof. Infelda przez uczonogo spoza Zespołu. Jako temat następnego posiedzenia zaproponowano zagadnienie matematyzacji nauk fizycznych.

Następny referat *Historia matematyki w okresie między I i II Kongresem Nauki Polskiej* przedstawiła dr Zofia Pawlikowska-Brożkowska. Zwróciła ona uwagę na praktyczne trudności prowadzenia skoordynowanych prac z historii matematyki. Np. członkowie, powołanej w 1965 r., Sekcji Historii Matematyki przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN prof. Zdzisław Opiał i dr Zofia Pawlikowska-

-Brożkowa prowadzi prace z tej dziedziny poza zasadniczą działalnością dydaktyczną i naukową. Omawiając trudności w wychowaniu kadry historyków matematyki referentka przedstawiła sytuację na wyższych uczelniach, gdzie wykład historii matematyki, jeśli istnieje w programie, jest tzw. wykładem fakultatywnym (historia matematyki, metodologia nauk lub logistyka). Tymczasem historia matematyki staje się istotnie potrzebna, zawodowym, twórczym matematykom — staje się nieodzownym narzędziem do pełnego zrozumienia podstawowych pojęć — idei, teorii, konstrukcji i propozycji współczesnej matematyki.

Matematycy, zajmujący się historią tej dyscypliny (J. Dianni, S. Dobrzycki, S. Drobot, Z. Opiał, Z. Pawlikowska-Brożkowa i A. Wachułka) publikują swoje rozprawy głównie na łamach „Colloquium Mathematicum”, „Wiadomości Matematycznych”, „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”, „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej” oraz w czasopiśmie dla nauczycieli — „Matematyka” i w „Problemach”. Ogłoszono monograficzne opracowania dziejów matematyki w Uniwersytecie Jagiellońskim i w Szkole Głównej Warszawskiej.

Sytuacja nie jest jednak zadawalająca. Oprócz tematów obejmujących epoki dawniejsze rośnie do opracowania ilość materiałów z ostatniego dwudziestolecia. Znajdują się one w nekrologach wybitnych matematyków oraz w rozprawach ukazujących się z okazji jubileuszów, zjazdów i kongresów naukowych.

Współpraca polskich historyków matematyki z zagranicą sprowadza się — w zasadzie — do publikowania w Polsce przekładów dzieł specjalistów zagranicznych oraz do uczestnictwa w zjazdach i konferencjach międzynarodowych. Można mieć jednak nadzieję, że ożywi się ona dzięki mającemu się ukazywać międzynarodowemu czasopiśmu poświęconemu historii matematyki. Wydawcą tego czasopisma będzie International Union for History and Philosophy of Science, mająca siedzibę w Toronto¹.

W zakończeniu prelekcji dr Pawlikowska-Brożkowa zgłosiła postulaty dla dalszych prac Zespołu: 1) Przebadanie okresu działalności Komisji Edukacji Narodowej; 2) Opracowanie działalności poszczególnych ośrodków naukowych; 3) Zestawienie bibliografii piśmiennictwa matematycznego od jego początków do czasów współczesnych; 4) Ocena twórczości matematycznej Hoene-Wrońskiego; 5) Współpraca z historykami nauk pokrewnych; 6) Propagowanie historii matematyki wśród młodzieży; 7) Wydanie przygotowanego zeszytu „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej” poświęconego historii matematyki.

W dyskusji nad referatem zabierali głos: dr J. Dianni, prof. S. Gołąb, dr A. Lisiecki, doc. T. Przykowski, i prof. E. Rybka. Podkreślano w niej przede wszystkim konieczność wydania adnotowanej bibliografii historii matematyki. Zwracano uwagę na rolę towarzystw naukowych, szczególnie Polskiego Towarzystwa Matematycznego w rozbudzaniu zainteresowań historią matematyki. Wreszcie stwierdzono, że obecne prace, zarówno z dziedziny historii matematyki, jak i historii fizyki mają na celu przygotowanie syntetycznego opracowania dziejów tych dyscyplin.

Grażyna Rosińska

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUK CHEMICZNYCH

Dnia 13 grudnia 1972 r. w Krakowie odbyło się pod przewodnictwem prof. Włodzimierza Hubickiego posiedzenie Zespołu Historii Nauk Chemicznych. Składało się ono z dwóch części. Na pierwszej, przedpołudniowej, referowali swoje prace doc. Maria Keller-Sarnecka i doc. Ignacy Stroński, na części popołudniowej zaś doc. Kazimierz Sarnecki i prof. Włodzimierz Hubicki.

¹ Zob. notatkę o tym czasopiśmie w nrze 2/1972 s. 399.